

Ghid pentru dezvoltarea comprehensiunii

Clasele a III-a și a IV-a

Pluta

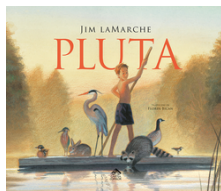
Ghid pentru dezvoltarea comprehensiunii

Bazat pe cartea Pluta

Text și ilustrații: Jim LaMarche

Traducere din limba engleză: Florin Bican

Editura Cartea Copiilor

Autori ghid: Maria Fazakas și Gheorghina Major

În ghid apar inserții cu imagini preluate din cartea *Pluta*.

Sub licența CC BY-ND poți să copiezi și redistribui această operă în orice mediu sau format.

Licențiatorul nu poate revoca aceste drepturi atât timp cât respecti termenii licenței:

Atribuire — Trebuie să acorzi creditul potrivit, să faci referire la linkul de licență și să indici dacă s-au făcut modificări. Poți face aceste lucruri în orice manieră rezonabilă, dar nu în vreun mod care să sugereze că licențiatorul te sprijină pe tine sau modul tău de folosire a operei.

Fără derivate — Dacă remixezi, transformi sau construiești pe baza operei, nu vei putea distribui opera modificată.

Fără restricții suplimentare — Nu poți impune termeni juridici sau măsuri tehnologice care restricționează din punct de vedere legal acțiunile altor utilizatori care sunt permise de către licență.

Acest ghid a fost realizat în cadrul programului „Școli cu Sclipici”, cu susținerea Pepco România.

Dragi învățători și părinți,

Dragi părinți și învățători,

Vă invităm să explorați ghidul de dezvoltare a comprehensiunii bazat pe cartea *Pluta*, o resursă gândită pentru a transforma lectura într-o experiență captivantă și un mijloc de a dezvolta literația.

Cititul nu este doar despre a parcurge paginile unei cărți, ci despre a înțelege și a trăi povestea alături de personaje. În acest sens, înțelegerea mesajelor scrise depinde de trei factori esențiali: cine citește, ce citește și scopul cu care citește. De aceea, este important să fim atenți nu doar la text, ci și la modul în care îl abordăm.

Cu această carte, aveți oportunitatea de a sprijini copiii nu doar în a citi, ci în a deveni cititori activi și competenți. Acest ghid vă va oferi strategii clare și ușor de aplicat pentru a-i ajuta să înțeleagă mai bine ceea ce citesc, fie că este vorba despre activarea cunoștințelor anterioare, formularea de întrebări, vizualizarea scenelor din poveste sau recunoașterea ideilor principale.

Fiecare activitate din ghid este atent concepută pentru a vă ajuta să pregătiți copiii înainte de lectură, să îi implicați activ în timpul lecturii și să aprofundați înțelesurile textului după ce ați terminat de citit. Această abordare pas cu pas îi va ajuta pe copii să învețe cum să gândească și să își exprime ideile, să exploreze vocabularul și să înțeleagă mai profund povestirea.

Nu uitați, demonstrarea și transparentizarea gândurilor și raționamentelor în timpul lecturii sunt esențiale. Prin a gândi cu voce tare, le oferiți copiilor un model de cum ar putea să își organizeze gândurile și să își dezvolte abilitățile de comprehensiune.

Sperăm ca acest ghid să fie un instrument valoros în călătoria voastră alături de copii, ajutându-i să descopere magia lecturii și să devină cititori pasionați și încrezători.

Am creat acest ghid cu gândul la misiunea noastră: toți copiii pot să citească până la finalul clasei a IV-a. Să vă fie bucurie fiecare moment petrecut împreună cu cei mici, în timp ce aceștia învață să citească și să scrie cu sens!

CUPRINS

Înainte de lectură

I. Hârtia uriașă.....	4
-----------------------	---

În timpul lecturii

II. Activitate dirijată de lectură și gândire.....	8
--	---

După lectură

III. Aruncă zarul și răspunde.....	10
IV. Gândește – Notează – Verifică.....	11
V. Vocabular (a. cuvinte).....	13
VI. Vocabular (b. expresii).....	15
VII. Despre personaje.....	17
VIII. Harta: La bunica.....	18
IX. Jurnal de lectură.....	19
X. Privește – Gândește – Întreabă.....	20

I Hârtia uriașă

Strategii de comprehensiune vizate:

Activarea cunoștințelor sau experiențelor anterioare

Formularea de întrebări și căutarea răspunsurilor

Durata estimată:

20-25 minute

Organizarea elevilor pentru activitate:

grup de 3-5 elevi

Resurse necesare:

coală de hârtie mare (A3/ A2) pentru fiecare grup și unelte de scris pentru fiecare elev

Instrucțiuni pentru învățător și elevi:

Această strategie folosește scrierea și conversația în șoaptă ca instrumente pentru a ajuta copiii să exploreze un subiect. Într-o discuție pe Hârtia uriașă, copiii își scriu răspunsurile la un stimul, cum ar fi un citat sau un fragment din text, o ilustrație din cartea care urmează să fie citită. Acest proces stimulează gândirea copiilor și le oferă posibilitatea de a se concentra asupra punctelor de vedere ale celorlalți. De asemenea, creează o înregistrare vizuală a gândurilor și întrebărilor elevilor, ceea ce îi va pregăti pentru citirea activă a textului.

Înainte de lectură

Etape de lucru:

1. Notați întrebarea pentru discuții

Fiecare grup are nevoie de o foaie de hârtie mare (cel puțin A3, ideal, A2), pe care să se poată nota conversații scrise și pe care să fie loc pentru adăugarea de comentarii. În mijlocul fiecărei foi, scrieți întrebarea (sau lipiți imaginea, citatul etc.) care va fi folosită pentru a declanșa discuția elevilor.

Întrebare pentru demararea schimbului de idei scrise pe *Hârtia uriașă* în cazul povestirii Pluta poate fi: **În povestiri, personajele ajung în locuri diferite. Cum reușesc ei să exploreze noul mediu?** Sau, dacă prin lectură profesorul urmărește să evidențieze schimbarea prin care trece Nicky, întrebarea poate fi: **Când un personaj trece dintr-un mediu de viață în altul, este posibil să apară schimbări în starea sa sufletească. Ce crezi că ar putea conduce la schimbarea pozitivă a sentimentelor, a dispoziției cuiva într-un nou mediu de viață?**

2. Pregătiți elevii

Informați clasa că această activitate va fi finalizată în tăcere. **Toată comunicarea se face în scris.** Elevilor trebuie să li se spună că vor avea timp să vorbească în perechi și în grupuri mari ulterior. Parcurgeți toate instrucțiunile de la început, astfel încât să nu pună întrebări în timpul activității. De asemenea, înainte de începerea activității, profesorul trebuie să întrebe elevii dacă au întrebări, pentru a reduce la minimum șansa ca elevii să întrerupă tăcerea odată ce au început să scrie. Puteți reaminti elevilor sarcina lor pe măsură ce încep fiecare pas nou.

3. Elevii scriu în tăcere

Fiecare grup primește o hârtie mare și fiecare elev primește un marker sau un pix. Unii profesori solicită fiecărui elev să folosească o

Înainte de lectură

culoare diferită pentru a facilita vizualizarea răspunsurilor.

Grupurile citesc întrebarea (sau privesc imaginea) în tăcere. După ce elevii au citit, aceștia trebuie să comenteze textul și să-și adreseze, reciproc, întrebări în scris pe *Hârtia uriașă*. Conversația scrisă trebuie să înceapă pe subiectul dat, dar se poate rătăci oriunde o duc elevii. Atunci când un elev din grup scrie o întrebare, un alt membru al grupului ar trebui să abordeze întrebarea scriind pe *Hârtia uriașă*. Elevii pot desena linii care leagă un comentariu de o anumită întrebare. Asigurați-vă că elevii știu că mai mulți dintre ei pot scrie pe *Hârtia uriașă* în același timp. Profesorul fixează durata acestei etape.

4. Elevii scriu (comentarii, remarci, întrebări) pe lucrările altor grupuri

Lucrând în continuare în tăcere, elevii își părăsesc grupurile și se duc să citească ce s-a scris în celelalte grupuri pe hârtiile uriașe. Elevii își iau instrumentul de scris cu ei și pot scrie comentarii sau alte întrebări pe alte lucrări mari. Din nou, puteți fixa durata pentru acest pas pe baza numărului de lucrări.

5. Elevii discută Hârtia uriașă a grupului lor

Grupurile se reunesc la propria lor hârtie / lucrare. Se uită la comentariile noi scrise de cei din alt grup. Acum demarează o conversație cu voce tare despre text, propriile comentarii, ce au citit pe alte lucrări și comentariile pe care colegii lor le-au scris pentru ei. În această etapă, puteți cere elevilor să-și noteze în caiete o întrebare sau un comentariu care iese în evidență.

II Activitate dirijată de lectură și gândire

Strategii de comprehensiune vizate:

Activarea cunoștințelor sau experiențelor anterioare
Urmărirea tiparului textului și anticiparea celor ce urmează
Formularea de întrebări și căutarea răspunsurilor
Realizarea de inferențe/ deducții/ raționamente
Recunoașterea ideilor principale
Rezumarea, reluarea ideilor principale
Monitorizarea înțelegerii

Organizarea elevilor pentru activitate:

frontal, individual

Durata estimată:

25-30 minute

Resurse necesare:

textul povestirii, cu opriri marcate

Instrucțiuni pentru învățător și elevi:

În textul *Pluta*, preselectați punctele cheie unde elevii se vor opri din citit pentru a discuta. Scopul acestor opriri este să exersați predicțiile – anticiparea celor ce urmează să se întâmple în povestire, pornind de la informațiile obținute până în acel moment. Notă: Fiți conștienți de nivelul de citire al fiecărui elev și fiți pregătiți să oferiți întrebări, exemple ale altor elevi, după cum este necesar.

Ghidați activitatea astfel:

1. Activați gândirea elevilor înainte de a citi un pasaj, invitându-i să citească titlul, să privească ilustrațiile care însoțesc textul.

În timpul lecturii

Utilizați întrebări deschise pentru a direcționa elevii în timp ce fac predicții despre conținutul sau perspectiva textului (de exemplu, „Având în vedere titlul, despre ce credeți că va fi vorba în acest text?”).

2. Elevii citesc apoi până la primul punct de oprire preselectat. Când ajung la punctul de oprire, puteți să le adresați câteva întrebări specifice pentru a verifica dacă au înțeles ceea ce au citit sau puteți să le cereți să rezume ideile principale, iar apoi cereți-le să evalueze predicțiile lor și să le rafineze, dacă este necesar. La fiecare oprire, elevii revin la text și se gândesc la predicțiile lor. Elevii ar trebui să își verifice sau să modifice predicțiile găsind justificări în text pentru a susține ceea ce prezic că se va întâmpla. Profesorul pune întrebări precum:

- *Ce părere aveți despre predicțiile voastre acum? Ce ați găsit în text pentru a vă confirma predicțiile?*

- *Acum ce credeți că se va întâmpla pe mai departe? Ce vă faceți să credeți asta? Ce fragment din text v-a determinat să vă schimbați predicțiile?*

Acest proces continuă până când elevii au citit fiecare pasaj al textului.

În cursul acestei activități, prin anticiparea acțiunii se încurajează procesarea și înțelegerea profundă a textului, a personajelor. Pe măsură ce elevii devin mai confortabili cu această strategie, puteți să le cereți să-și scrie predicțiile și justificarea. Apoi, în grupuri mici, elevii își pot discuta predicțiile și pot împărtăși procesele lor de gândire, înainte de a trece mai departe cu lectura.

Iată câteva dintre posibilele puncte de oprire:

- momentul când tatăl pleacă după ce îl duce pe Nicky la bunica
- după „Așa că la cină am mâncat hamburgeri.”
- după „- Autostopiști, a zis bunica.”
- după „... cu atât mai adânc se afunda în nămol.”

După lectură

III Aruncă zarul și răspunde

Strategii de comprehensiune vizate:

Formularea de întrebări și căutarea răspunsurilor

Observarea detaliilor

Realizarea de inferențe/ deducții/ raționamente

Organizarea elevilor pentru activitate:

perechi sau grupuri mici

Durata estimată:

10 minute

Resurse necesare:

zar și setul de întrebări (1-6) pentru fiecare grup

Instrucțiuni pentru învățător și elevi:

În perechi sau în grupuri mici, elevii aruncă cu zarul, apoi citesc întrebarea corespunzătoare numărului de pe zar (1-6). Într-o versiune mai avansată, lucrând în grup, elevii pot formula ei înșiși întrebări, iar apoi întrebările grupelor se rotesc astfel încât răspunsurile la întrebările unui grup să fie date de elevii din alt grup.

Această strategie poate fi utilizată strict pentru verificarea înțelegerii, însă întrebările pot fi și din categoria celor interpretative:

1. De ce nu îți dorea Nicky să petreacă timp la bunica?
2. Ce fel de persoană este bunica, judecând după obiectele din baia casei sale?
3. Cum o ajuta Nicky pe bunica pe lângă casă?
4. De ce crezi că nu a prins Nicky pește în a doua zi?
5. Ce emoție trăiește Nicky la descoperirea plutei? Explică.
6. Ce crezi că dorește să comunice Nicky bunicii prin enunțul: „Acum sunt și eu o vidră.”? Explică.

După lectură

IV Gândește – Notează – Verifică

Competențe specifice vizate cu precădere:

3.1. Extragerea unor informații de detaliu din texte literare (III)

3.3. Extragerea dintr-un text a unor elemente semnificative pentru a susține o opinie referitoare la mesajul citit (IV)

Strategiile de comprehensiune vizate:

Observarea detaliilor

Realizarea de inferențe/ deducții/ raționamente

Monitorizarea înțelegerii

Durata estimată:

10 minute

Organizarea elevilor pentru activitate:

individual, frontal

Resurse necesare:

textul povestirii, fișa cu întrebările scrise, instrument de scris

Instrucțiuni pentru învățător și elevi

Împărțiți elevilor fișa cu întrebările de mai jos. Discutați pentru a vă asigura că s-a înțeles instrucțiunea de pe fișă. Subliniați că este important ca prima dată să încerce să-și amintească răspunsul, abia apoi să caute fragmentul relevant din text și să-l noteze.

După lectură

Răspunde la **întrebări**, apoi caută în text răspunsul, notează-l.

Când Nicky a găsit pluta, ce animale erau desenate pe ea?

Răspunsul meu:

Fragment text:

Pe cine numește bunica „autostopiști”?

Răspunsul meu:

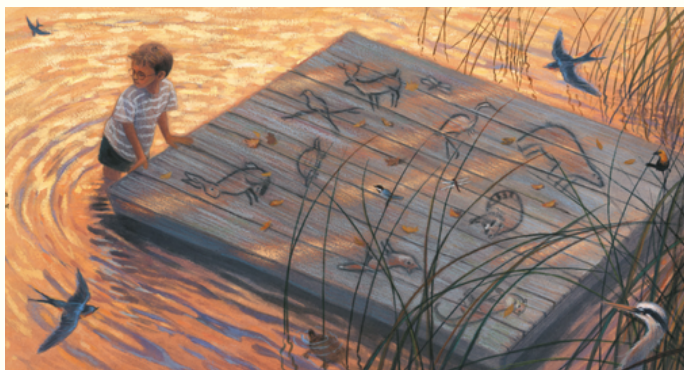
Fragment text:

Ce reprezenta desenul realizat de Nicky pe care bunica l-a prins pe perete?

Răspunsul meu:

Fragment text:

Într-o versiune mai avansată, lucrând individual sau în perechi, elevii vor formula ei înșiși întrebări, la care răspund la fel, în scris, confruntându-și răspunsul cu fragmentul relevant din text.

După lectură

V Vocabular (a. cuvinte)

Strategiile de comprehensiune vizate:

Cunoașterea vocabularului

Durata estimată:

20 minute (cu posibilitate de extindere în lecția de muzică și mișcare)

Organizarea elevilor pentru activitate:

grup

Resurse necesare:

hârtie și instrumente de scris, minge

Instrucțiuni pentru învățător și elevi

Se poate lucra cu următorii termeni din povestire: *debarcader, obidă, ciută, a stivui*.

1. *Definirea*. Profesorul prezintă termenii noi clasei o singură dată. În perechi, copiii dau apoi propriile definiții pentru fiecare cuvânt și le notează în vocabular. După ce toți termenii au fost definiți, elevii își caută un partener cu care să discute și să revizuiască cuvintele explicate/termenii definiți.
2. *Cuvinte cântate*. Atribuiți câte un cuvânt fiecărei echipe. Folosind brainstormingul, copiii caută să facă asocieri de cuvinte sau expresii cu termenul dat. Echipa compune un cântec ritmat subliniind cuvintele importante asociate cu termenul dat. Folosindu-se de băți ritmate, echipa va intona cântecul în fața clasei.

După lectură

3. *Strigă un cuvânt și aruncă mingea!* Această etapă este de una de consolidare. Echipa care primește mingea va rezolva una dintre următoarele cerințe:

- Definește termenul!
- Folosește termenul într-o propoziție!
- Găsește cuvinte cu sens asemănător!
- Găsește cuvinte cu care rimează!

După lectură

VI Vocabular (b. expresii)

Strategiile de comprehensiune vizate:

Cunoașterea vocabularului

Realizarea de inferențe/ deducții/ raționamente

Durata estimată:

10 minute

Organizarea elevilor pentru activitate:

frontal, individual/ în perechi

Resurse necesare:

fișa de lucru cu textul lacunar

Instrucțiuni pentru învățător și elevi

Alegeți 4-5 expresii din text pe care nu toți elevii le-ar putea explica sau folosi corect și pe care v-ați propus să îi ajutați să le învețe. Începeți prin a reciti și discuta propozițiile/ frazele în care aceste expresii apar în textul povestirii. Cereți-le apoi elevilor să reformuleze propoziția/ fraza astfel încât să îi păstreze sensul dar să evite expresia evidențiată.

Iată câteva exemple de expresii care pot face obiectul învățării, mai ales pentru elevii a căror limbă maternă/ limbă folosită în familie nu este limba română:

- a) **Se face vremea** să mâncăm de cină.
- b) Am simțit că iar **îmi dau lacrimile**.
- c) M-am întors acasă **într-un suflet**.
- d) **Te ducea cu gândul**, într-adevăr, la adăpostul unei ființe acvatice.
- e) **Dădeam zor** să termin ce treburi aveam.
- f) **M-am ridicat în capul oaselor** și am privit în jur.

După lectură

Cereți apoi elevilor să folosească cinci dintre cele șase expresii subliniate pentru a completa textul de mai jos, făcând ajustările necesare pentru ca ele să se potrivească în noul context. Elevii pot lucra în perechi.

Luni dimineața, când am deschis ochii, am avut sentimentul că peste noapte camera s-a schimbat. M-am uitat la tavan, apoi _____ . Ceva din înfățișarea camerei _____ la o cabană. Unde eram? Am coborât din pat și m-am uitat în dulap. Nimic cunoscut. M-am îngrozit atât de tare încât simțeam că _____ .

Deodată aud vocea adormită a mamei:

- Nu te-a trezit deșteptătorul? _____ cu îmbrăcatul! _____ să plecăm la școală! Iar vei întârzia!

După lectură

VII Despre personaje

Strategiile de comprehensiune vizate:

Vizualizarea (imaginarea)

Observarea detaliilor

Durata estimată:

10 minute (cu extindere în lecția de arte vizuale și activități practice)

Organizarea elevilor pentru activitate:

individual, în pereche sau grup mic

Resurse necesare:

resursele vor fi necesare pentru extinderea activității în AVAP

Instrucțiuni pentru învățător și elevi

Această activitate le cere copiilor să prezinte un personaj ales de ei cu ajutorul informațiilor de detaliu din text care descriu acțiunile personajului respectiv. Spre exemplu, îl pot descrie pe Nicky punând cap la cap informațiile din text sau o pot descrie pe bunică folosindu-se de felul în care Nicky o percepe. De asemenea, la AVAP pot desena sau realiza din carton, hârtie și bețișoare, scene din poveste – de exemplu, pot prezenta scena în care Nicky învață să conducă pluta sau când salvează puiul de căprioară. Această activitate pare amuzantă, dar presupune atenție la detaliile din text.

Altă activitate pentru personaje se va realiza cu ajutorul unei aplicații de pe telefonul mobil. Este vorba despre ChatterPix Kid, aplicație ce poate fi descărcată gratuit din Magazin Play. Este simplu de folosit, iar sarcina de lucru este să realizeze cu ajutorul aplicației unul dintre personaje din poveste. Link către aplicație:

<https://play.google.com/store/apps/details?id=com.duckduckmoosedesign.cpkids&hl=en>

După lectură

VIII Harta: La bunica

Strategiile de comprehensiune vizate:

Vizualizarea (imaginarea)

Observarea detaliilor

Durata estimată:

10 minute (cu extindere în lecția de arte vizuale și activități practice)

Organizarea elevilor pentru activitate:

individual

Resurse necesare:

hârtie și instrument de scris/ desenat

Instrucțiuni pentru învățător și elevi

Oferiți elevilor instrucțiunile de mai jos. Discutați-le pentru a vă asigura că au înțeles ce au de făcut. Exemplificați 1-2 cuvinte sau expresii-cheie. De exemplu, la debarcader: plută, undiță.

Realizează harta locului unde Nicky și-a petrecut vacanța. Pentru fiecare loc, adună patru cuvinte cheie din text. Scrie câte o activitate specifică locurilor.

Casa bunicii Activitate:

Debarcader Activitate:

Plută Activitate:

Locul de scăldat Activitate:

După lectură

IX Jurnal de lectură

Strategiile de comprehensiune vizate:

Activarea cunoștințelor sau experiențelor anterioare

Vizualizarea (imaginarea)

Rezumarea, reluarea ideilor principale

Durata estimată:

10 - 15 minute

Organizarea elevilor pentru activitate:

frontal, individual

Resurse necesare:

setul de enunțuri de completat

Instrucțiuni pentru învățător și elevi

Mai jos sunt câteva exemple de enunțuri de conectare cu textul și idei pentru discuții în clasă pe marginea textului citit.

Această parte îmi amintește de ...

M-am simțit ca ... (personaj) atunci când ...

Dacă mi s-ar întâmpla asta, aș ...

Această carte îmi amintește de ... (un alt text), deoarece ...

Pot să mă raportează la ... (parte din text) pentru că odată ...

Mi s-a întâmplat ceva similar când ...

După lectură

X Privește – Gândește – Întreabă

Strategiile de comprehensiune vizate:

Activarea cunoștințelor sau experiențelor anterioare

Vizualizarea (imaginarea)

Formularea de întrebări și căutarea răspunsurilor

Observarea detaliilor

Realizarea de inferențe/ deducții/ raționamente

Durata estimată:

10 - 15 minute

Organizarea elevilor pentru activitate:

frontal, individual, de grup

Resurse necesare:

imaginea cu Nicky și bunica la scăldat

Instrucțiuni pentru învățător și elevi

Această activitate urmărește ca elevii să privească îndeaproape imaginile și pur și simplu să observe înainte de a încerca orice interpretări.

Privește: Acordați-le elevilor timp să examineze singuri imaginea în tăcere, timp de două sau trei minute. Dacă este posibil, proiectați imaginea pe un ecran și invitați elevii să împărtășească ceea ce pot vedea. Subliniați-le că nu așteptați interpretări în această etapă, doar numirea detaliilor observate în ilustrație. Aceste lucruri pot fi scrise pe tablă.

Gândește: Întrebați elevii ce cred că dezvăluie imaginea despre lumea lui Nicky, ce poate fi spus despre mediul în care are loc această parte a acțiunii. Notați aceste răspunsuri. Întrebări utile ar putea fi, de exemplu:

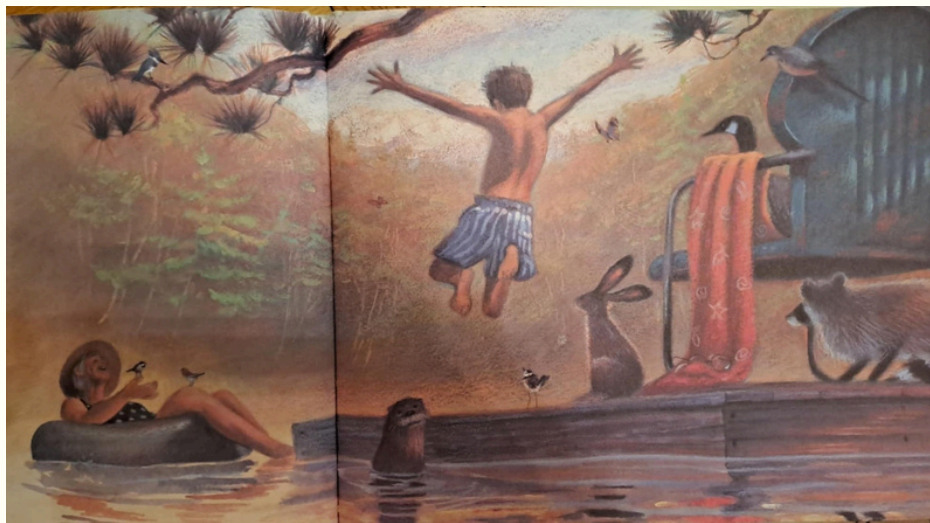

După lectură

Ce ar putea oamenii să găsească plăcut sau important în acest loc? Ce lipsește din această lume? Ți-ar plăcea să petreci o zi aici? De ce?

Întrebă: Cereți elevilor să exprime și să scrie întrebări care reflectă mirarea lor declanșată de ideile discutate mai sus. Ca ajutor, le puteți oferi acest început de frază și le puteți cere să o completeze: „*Mă întreb de ce/ dacă/ cine/ cum...*”. Aceste întrebări / mirări ar trebui să treacă dincolo de ilustrația analizată și să deschidă către teme și idei mai largi și mai profunde declanșate de analiza imaginii.

În grup, elevii selectează trei sau patru „mirări” (întrebări) pentru a le împărtăși cu clasa.

Observațiile învățătorului

Acest ghid a fost realizat în cadrul
programului „Școli cu Sclipici”, cu
susținerea Pepco România.

